

Навчально-методичні матеріали для вчителя «Інфомедійна грамотність на уроках мистецтва» для 9 класу

Матеріали розроблені в рамках проекту «Вивчай і розрізняй: інфомедійна грамотність» (Learn to Discern in Education), який виконується Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) за підтримки посольств США і Великої Британії в партнерстві з Міністерством освіти і науки України та Академією української преси.

Методологія IREX передбачає **інтеграцію інфомедійної грамотності в навчальні програми** шкільних предметів із метою набуття українськими школярами навичок критичного сприйняття інформації й усвідомлення ними цінності високоякісної інформації в контексті шкільної освіти.

Коротка інформація про проєкт

Питаннями медіаграмотності IREX почала займатися з 2015 року — із широкомасштабного проєкту «Медіаграмотність для громадян», під час якого було розроблено посібник із навчання медіаграмотності громадян, підготовлено 428 тренерів, а загалом тренінги проєкту пройшли 15 000 громадян. Спираючись на розроблені IREX і перевірені на практиці методики, проєкт «Вивчай і розрізняй: інфомедійна грамотність» допомагає розвинути ефективну сталу модель інтеграції навичок критичного сприйняття інформації в навчальний процес загальної середньої освіти.

Інтеграція проєкту в освіту розпочалася з пілотної навчальної програми для 50 шкіл (2017–2018) і продовжилася розширенням діяльності на всю Україну. Зараз у проєкті задіяно 1548 загальноосвітніх шкіл і понад 3518 учителів із таких предметів: українська мова і література, історія України та всесвітня історія, мистецтво.

Яка мета матеріалів

Запропоновані вправи спрямовані на розвиток в учнів навичок критичного сприйняття інформації. На початку вправи зазначено, які саме навички й уміння розвиває конкретна вправа (наприклад, уміння відрізнити факти від суджень, ідентифікувати фейкову інформацію, шукати інформацію в інтернеті тощо). У додатках наведено загальний перелік компетентностей, які розвиває проєкт.

Про авторів матеріалів

Матеріали розроблені колективом авторів, які є експертами у сфері мистецтва, журналістики, медіаграмотності, фактчекінгу, а також педагогами-практиками (докладніша інформація про авторський склад і редакторський — нижче).

Як застосовувати матеріали

Пропоновані вправи інтегруються в уроки з мистецтва 9-го класу і подаються вчителем додатково до основного матеріалу. Цей принцип збережено в усіх матеріалах проєкту. До деяких тем є по кілька вправ: учитель на власний розсуд вибирає, які з них провести, залежно від часових ресурсів, рівня підготовки класу тощо.

Яка структура навчальних матеріалів

Вправи розроблено відповідно до чинної навчальної програми МОН з мистецтва для ЗНЗ на основі календарно-тематичного планування за підручником Гайдамака О. В. Мистецтво: підруч. для 9-го кл. загальноосвіт. навч. закладів. – Київ: Генеза, 2017. – 168 с.

Допоміжним матеріалом до розроблених уроків є електронні PowerPoint-презентації та роздаткові матеріали для учнів для інтерактивних методів роботи (презентації додано в електронній версії).

Чи ефективна така модель інтеграції?

Щоб відстежувати, чи справді матеріали сприяють розвитку навичок критичного сприйняття інформації, у школах, де здійснюється проєкт, регулярно проводять замір знань і навичок учнів. На початку та наприкінці семестру учням пропонують заповнити анкету, що містить запитання з варіантами відповіді (про медіа й інформацію), а також завдання, які їм необхідно виконати (проаналізувати статтю, допис у соціальній мережі, новину), відповісти на низку запитань щодо медіаповідомлення: таким чином можна простежити, чи застосовують учні знання на практиці. Результати оцінювання проєкту (анкетування учнів проведено навесні 2021 року) свідчать, що учні, які навчалися за матеріалами протягом трьох семестрів, поліпшили навичку відрізняти факти від суджень на 70%, утричі краще розпізнавати мову ворожнечі, розрізняти фейкову інформацію — на 52%. Крім цього, у них зростає відповідальність за те, яку інформацію вони вибирають для споживання.

Тобто ті учні, яким викладають уроки з використанням матеріалів проєкту, демонструють уміння розрізняти факт і судження, аналізувати медіаповідомлення, ідентифікувати фейк, мову ворожнечі, а також є обізнанішими в тому, як функціонують медіа в цілому.

Мета команди проєкту — зробити матеріали загальнодоступними для всіх учителів країни, оскільки ці розробки мають доведену ефективність і зможуть розвинути критичне мислення в українських школярів.

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ

- ✓ Розуміння, як працюють медіа: власники, журналістські стандарти, редакційна політика
- ✓ Вміння визначати та аналізувати жанри журналістських повідомлень
- ✓ Розуміння понять цензури, самоцензури
- ✓ Вміння аналізувати твори кіномистецтва
- ✓ Вміння аналізувати рекламу, розрізняти її типи (соціальна, комерційна, піар, контекстна реклама тощо)

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ

- ✓ Вміння ставити питання
- ✓ Вміння обґрунтовувати власну позицію
- ✓ Вміння оцінювати та інтерпретувати події
- ✓ Вміння проводити паралелі з теперішнім часом
- ✓ Вміння аналізувати передумови та причини події

ІНФОРМАЦІЙНА ГРАМОТНІСТЬ

- ✓ Вміння ефективно шукати інформацію
- ✓ Вміння шукати та працювати з джерелами та першоджерелами
- ✓ Розуміння авторського права, вміння вирізняти плагіат
- ✓ Вміння відрізняти факти від суджень
- ✓ Вміння систематизувати інформацію, висувати гіпотези та оцінювати альтернативи

СТІЙКІСТЬ ДО ВПЛИВІВ, ФАКТЧЕКІНГ

- ✓ Вміння ідентифікувати прояви пропаганди
- ✓ Вміння ідентифікувати ботів і тролів
- ✓ Вміння ідентифікувати фейки й інструменти маніпуляції (зокрема через псевдоекспертів, клікбейт-заголовки, маніпулятивні фото, відео, тексти, статистику тощо)
- ✓ Базові навички емоційного інтелекту (ідентифікувати вплив медіа на наші емоції)

СОЦІАЛЬНА ТОЛЕРАНТНІСТЬ

- ✓ Вміння ідентифікувати та протидіяти мові ворожнечі
- ✓ Вміння ідентифікувати і протидіяти стереотипам і дискримінації
- ✓ Навички етичного спілкування

ЦИФРОВА БЕЗПЕКА

- ✓ Менеджмент приватності, розуміння цифрового сліду
- ✓ Навички з особистої кібербезпеки (протидія онлайн-шахрайству, шкідливим програмам)
- ✓ Вміння запобігати ризикам у комунікації (протидія кібербулінгу, грумінгу)

ВІЗУАЛЬНА ГРАМОТНІСТЬ

- ✓ Вміння аналізувати фото, лого, символи, постери, інфографіку, інші візуальні ряди

ІННОВАЦІЙНІСТЬ, РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ

- ✓ Вміння втілювати ідеї завдяки онлайн-інструментам
- ✓ Вміння використовувати медіа для соціального блага

Відомості про авторів навчально-методичних матеріалів для вчителя «Інфомедійна грамотність на уроках мистецтва» для 9 класу

Редакторки:

Марина Дорош — старша програмна менеджерка проєкту IREX «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», авторка понад 200 статей на тему медіаграмотності та нових медіа, редакторка сайту MediaSapiens (2014-2018 рр.), магістерка журналістики.

Любов Васильчук — менеджерка програми «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», співавторка та редакторка навчальних та тренінгових матеріалів з медіаграмотності в проєктах IREX в Україні (2015-2020 рр.). Магістерка європейських економічних студій (Бельгія).

Дизайн — Анна Зварич.

Коректура та літературне редагування — Катріна Розкладай.

Авторки:

Олена Гайдамака — кандидатка педагогічних наук, начальниця відділу наукового та навчально-методичного забезпечення змісту загальної середньої освіти в Новій українській школі ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти».

Вікторія Гридчина — кандидатка наук із соціальних комунікацій, доцентка кафедри військової журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Наталія Гринюк — магістерка медіакомунікацій, менторка освітян, засновниця проєкту з розвитку медіаграмотності Media IQ, тренерка.

Ніна Івановська — кандидатка мистецтвознавства, менеджерка освітніх проєктів музейного комплексу «Мистецький Арсенал».

Марина Кафтан — провідна фахівчиня з управління проєктами та програмами освітнього відділу НКММК «Мистецький арсенал»; голова ГО «Центр розвитку медіаосвіти "Медіана"», магістерка історії.

Тетяна Коваленко — когнітивно-поведінкова психотерапевтка, музикознавиця, викладачка музично-теоретичних дисциплін; авторка й ведуча тренінгових програм для підлітків із критичного мислення, емоційного інтелекту.

Тетяна Матичак — журналістка, тренерка з медіаграмотності, журналістської майстерності та фактчекінгу, бакалавриня філософії та магістерка журналістики.

Вікторія Мироненко — викладачка кафедри мистецтвознавства і етнічної культури Інституту художнього моделювання і дизайну (курси «Історія фотографії», «Історія мистецтва», «Фотожурналістика»).

Аліна Мосендз — журналістка, редакторка іспанської служби StopFake, тренерка із фактчекінгу, магістерка з журналістики Національного університету «Києво-Могилянська Академія».

Вікторія Піщанська — докторка культурології, професорка кафедри філософії комунального закладу вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради.

Вікторія Романюк — кандидатка культурології, доцентка кафедри журналістики Національного університету «Києво-Могилянська Академія», заступниця головного редактора проєкту StopFake.

Олена Тараненко — кандидатка філологічних наук, доцентка, менеджерка з розбудови потенціалу проєкту IREX «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність».

Орієнтовне календарно-тематичне планування уроків мистецтва для 9 класу в межах проєкту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність»

(за підручником Гайдамака О. В. Мистецтво: підруч. для 9-го кл. загальноосвіт. навч. закладів. – Київ: Генеза, 2017. – 168 с.)

I семестр

1	Великі європейські стилі.
2	Імпресіонізм у живописі.
3	Імпресіонізм у музиці.
4	Живопис модерну. Густав Клімт.
5	Мистецька спадщина Миколи Реріха і Україна.
6	Супрематизм Малевича.
7	Видатні живописці модерну. Підсумки.
8	Декоративна вишуканість образів модерну.
9	Музичне мистецтво та архітектура модернізму.
10	Модернізм у музиці. «Щедрик» Леонтовича.
11	Епоха постмодернізму.

II семестр

12	Історія телебачення. Власники телеканалів.
13	Жанри телебачення. Маніпуляції і фейки на телебаченні.
14	Радіо.
15	Реклама.
16	Друковані медіа.
17	Онлайн-медіа.
18	Відеоігри.
19	Соціальні мережі: історія, види, можливості для розвитку і спілкування.
20	Соціальні мережі: ризики й небезпеки.
21	Фотомистецтво.
22	Медіамистецтво.
23	Роль медіа в поширенні мистецьких цінностей.
24	Поширення і збереження мистецтва: музеї, галереї, бібліотеки.
25	Мистецтво в діалозі культур.

Умовні позначки

Мета

Програмові вимоги

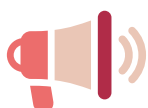
Послухайте аудіо

Запитання–Відповідь

Примітка

Роздатковий матеріал

Домашнє завдання

Для вчителя

Перегляд відео

Презентація

Завдання

Підсумок

Для приміток

Індивідуальна робота

Час

Підготуйте заздалегідь

Аналіз тексту

Аналіз фото

Робота в групах

Короткий теоретичний матеріал

Відповіді до завдання

Гра

Використані джерела

Важливо

Дискусія

Для роботи на мобільних пристроях